

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus, Gödöllő
Gazdaság-, és Regionális Tudományi Doktori Iskola

A regionális integrációk fejlődésének elmélete és konvergencia hatásuk mérésének gyakorlata

Doktori (PhD) értekezés tézisei

SZABÓ Barna

Gödöllő
2021

A doktori iskola

megnevezése: Gazdaság- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

tudományága: Regionális tudományok

vezetője: **Prof. Dr. habil. LAKNER Zoltán DSc.**
egyetemi tanár
Gazdaság- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

Témavezető: **Prof. Dr. habil. DÁVID Lóránt Dénes PhD.**
(belső) egyetemi tanár
Fenntartható Fejlesztés és Gazdálkodás Intézet
Fenntartható Turizmus Tanszék

Témavezető: **Prof. Dr. CSATH Magdolna DSc.**
(külső) intézetigazgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem

kutatóprofesszor
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

A doktori iskola- és a témavezetők jóváhagyó aláírása:

A jelölt a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Doktori Szabályzatában előírt valamennyi feltételnek eleget tett, a műhelyvita során elhangzott észrevételeket és javaslatokat az értekezés átdolgozásakor figyelembe vette, ezért az értekezés védési eljárásra bocsátható.

Az iskola vezető jóváhagyása

A belső témavezető jóváhagyása

A külső témavezető jóváhagyása

TARTALOM

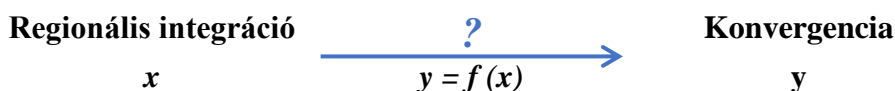
1. A MUNKA ELŐZMÉNYEI, CÉLKITŰZÉSEK	1.
2. ANYAG ÉS MÓDSZER	2.
3. EREDMÉNYEK ÉS AZOK MEGBESZÉLÉSE	3.
3.1. H_0 hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése	3.
3.2. H_1 hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése	5.
3.3. H_2 hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése	5.
3.4. H_3 hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése	11.
3.5. Primer kutatás eredményeinek összegzése	12.
4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A JAVASLATOK	13.
5. ÚJ-, ÉS ÚJSZERŰ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	17.
5.1. Szekunder kutatáson alapuló új-, és újszerű tudományos eredmények (E ₁₋₉)	17.
5.2. Primer számításoknál alkalmazott alternatív mutatószámok képzéséhez kapcsolható új-, és újszerű tudományos eredmények (E ₁₀₋₁₁)	21.
5.3. Primer kutatáson alapuló új tudományos eredmények (E ₁₂₋₁₅)	22.
6. A SZERZŐNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓI	24.
6.1. Publikáció folyóiratban	24.
6.1.1. Idegen nyelven publikált	24.
6.1.2. Magyar nyelven publikált	24.
6.2. Publikáció konferencia kiadványban	25.
6.2.1. Idegen nyelven publikált	25.
6.2.2. Magyar nyelven publikált	25.
6.3. Tudományos könyvrészlet	26.
6.4. Egyéb közlemény (absztrakt)	26.
JELEN KIADVÁNYBAN HIVATKOZOTT IRODALOM	27.

1. A MUNKA ELŐZMÉNYEI, CÉLKITŰZÉSEK

Cleveland [1965 In: Simai, 1994:271.] véleménye szerint a regionalizmus félúton van aközött, amikor a nemzetállamok már nem életképesek, és a világ még nem kész arra, hogy egységessé váljon. Hitiris [1995:22.], és Palánkai [2004:65.] ezzel szemben azt a nézőpontot képviseli, hogy a nemzet olyan közösségnek bizonyult, melyhez rendkívül erős az egyén kötődése. Sok ország ezért többre tartja függetlenségét és nemzeti identitását, mint azt az esélyt, hogy egy szabadkereskedelmi egyezmény keretein belül sikeresebb lehessen.

A regionális integrációt e két ellentétes oldalról megközelítő koncepciójáról a magam részéről úgy gondolom, hogy bármely irányba is haladjon a világgazdaság fejlődése, mindenképp törekednünk szükséges arra, hogy álláspontunkat ne szubjektív érzelmeinkre-, hanem megbízható forrásokból származó tapasztalatokra, és az elérhető legpontosabb mérésekkel alátámasztott tudásra alapozzuk. Tény kérdése viszont az – amit Inotai [1989 In: Palánkai, 2011:14.] egyenesen „kopernikuszi fordulatként” aposztrofált – hogy a világgazdaság fejlődése a XX. század második felétől minőségileg új szakaszba lépett, melynek alapját a globális, és regionális dimenziókban is értelmezhető integrációs folyamatok képezik.

Disszertációm témája, és célkitűzése sem más, mit ennek az összetett, sok oldalról megközelíthető, illetve a tudományos-, és közvéleményt oly gyakran megosztó regionális integrációnak a tőlem elvárható leginkább részrehajlás nélkül történő objektív vizsgálata szekunder- ($C_{0/1}$), illetve primer ($C_{0/2}$) módszerekkel mely során elsősorban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a szabadkereskedelmi egyezmények milyen hatást gyakorolnak tagállamainak gazdasági fejlettségi színvonaluk kiegyenlítésére, konvergenciájára (*1. számú ábra*).

1. számú ábra:
Disszertációs célkitűzés (C_0)

Forrás: saját célkitűzés

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A szekunder, szakirodalmi kutatás során ($C_{0/1}$) jellemzően az olyan általános tudományos módszereket alkalmaztam, mint a kompilációt, a szintézist, az izolációt, az analízist, valamint az ismeretgazdálkodást.

Disszertációm primer kutatási része ($C_{0/2}$) lényegét tekintve az alábbi hipotézisek vizsgálatra irányult:

- H₀** A regionális integrációkban részt vevő tagállamok közötti gazdasági fejlettségkülönbségek hosszútávon kiegyenlítődnek, azaz a gazdasági fejlettségüket kifejező mutatóik konvergálnak.
- H₁** A H_0 hipotézis során feltételezett hosszútávú trendek (konvergencia) mellett azonban közép-, és rövid távon jelentkezhetnek kilengések (divergencia) is.
- H₂** A regionális együttműködések minél magasabb integrációs fejlődési lépcsőfokon állnak, annál inkább mérhető tagállamai gazdasági fejlettségkülönbségük konvergenciája.
- H₃** A gazdasági fejlettség konvergenciájának mérésére a GDP mutatók önálló elemzése korlátozottan alkalmas.

A hipotézis-vizsgálat során általános matematikai-statisztika módszerek eszköztárából dolgoztam, legfőképpen, kétváltozós regresszió analízissel, korreláció számítással; valamint többváltozós főkomponens analízissel; továbbá ezekhez az eljárásokhoz kapcsolódó kisegítő műveletekkel, mint pl. szóródás vizsgálattal, standardizálással, aggregálással, interpolálással, és függvénytranszportálással.

Nem tudtam azonban eltekinteni saját alternatív mutatószámok bevezetésétől sem a H_2 hipotézis vizsgálatokor a regionális integráció szintjének meghatározásához (E_{10})¹, illetve a H_3 feltevés során a gazdasági fejlettség GDP mutatónál pontosabb méréséhez (E_{11})², hiszen ezeket a körülményeket mérő indexek összetevői tekintetében nincsen egységesen elfogadott elmélet-, és gyakorlat a közgazdaságtudományban, illetve alkalmazásuk során számos megoldandó problémával találkozhatunk.

¹ **KGJM index**, összetevői: mezőgazdasági ágazat GDP-ben történő megoszlása, GNI, GINI index, és HDI indexe.

² **NKLS skála**, a regionális integráció szintjének megbecsülését teszi lehetővé olyan esetekben, amikor megfelelő számú, és megbízhatóságú adatok nem állnak rendelkezésre, vagy kigyűjtésük-, kiszámításuk bármely okból nem lenne célravezető.

3. EREDMÉNYEK ÉS AZOK MEGBESZÉLÉSE

A téma jobb áttekinthetősége érdekében ebben a fejezetben a primer kutatás során végzett hipotézis-vizsgálat eredményeit szeretném bemutatni, mely során az alábbi hat legismertebb/legsikeresebb szabadkereskedelmi egyezményt tanulmányoztam:

1. az Európai Gazdasági Közöség / az Európai Közösséget / az Európai Uniót (továbbiakban: EGK/EK/EU),
2. az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezményt (továbbiakban: NAFTA),
3. a Dél-amerikai Közös Piacot (továbbiakban: MERCOSUR),
4. a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségét (továbbiakban: ASEAN),
5. az Öböl Menti Együttműködési Tanácsot (továbbiakban: GCC), és
6. a Dél-afrikai Vámuniót (továbbiakban: SACU).

A szakirodalmi (szekunder) kutatás tézisei az 5.1., és 5.2. fejezetekben (E₁₋₁₁) kerülnek ismertetésre.

3.1. H₀ hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése

Amennyiben elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant, H₀ feltevés „IGAZ”-nak bizonyult, ugyanis az elemzésbe bevont szabadkereskedelmi egyezmények esetében kimutatható, hogy a liberális integrációelméletek prognózisainak megfelelően a regionális integrációkban részt vevő tagállamok közötti gazdasági fejlettségkülönbségek kiegyenlítődnek, azaz a gazdasági fejlettségüket kifejező GDP mutatóik konvergálnak.

A legerősebb – közel függvényszerű – kapcsolat a regionális integráció, és a GDP konvergencia között az ASEAN-, és az EGK/EK/EU tagállamai esetében mutatható ki. A regionális integráció, és a GDP mutató konvergenciája közötti kapcsolat erősségét kifejező determinációs együttható (továbbiakban: R², aminek értéke 0, és 1 között változhat annak függvényében, hogy a független változó hányad részben határozza meg a függő változót) értéke az ASEAN esetében 0,9801, az EGK/EK/EU vonatkozásában 0,9675. Csökkenő erős, és közepesen erős korreláció mérhető a MERCOSUR- (R² = 0,8493), a SACU- (R² = 0,7252), a GCC- (R² = 0,7208), és végül a NAFTA (R² = 0,6881) országai között (1. számú táblázat 3. oszlopa).

1. számú táblázat:

A regionális integráció, és a GDP mutató közötti kapcsolat az EU, illetve a Föld jelentősebb szabadkereskedelmi egyezményei kapcsán, hosszú-, közép-, és rövid távon

Regionális integráció	Vizsgált időszak	A regionális integráció, és a hosszútávú GDP konvergencia közötti kapcsolat	Közép-, és rövidtávú GDP divergencia (év)*
EU	1958-2019.	erős, közel függvényszerű ($R^2 = 0,9675$)	1959, 1960, 1964, 1974 , 1976, 1979 , 1982 , 1983 , 1984 , 1985 , 1986, 1993, 1994, 2000, 2009 , 2010 , 2013, 2015
ASEAN	1992-2019.	erős, közel függvényszerű ($R^2 = 0,9801$)	1993, 1998, 2010 , 2011
MERCOSUR	1991-2019.	erős ($R^2 = 0,8493$)	1992, 1993, 1994 , 1996, 1997 , 1998 , 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2010 , 2011, 2015
SACU	1969-2019.	közepesen erős ($R^2 = 0,7252$)	1971, 1975 , 1979 , 1981 , 1994, 1995, 1996, 1997, 1999, 2002, 2006, 2007, 2008 , 2010 , 2011, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018, 2019
GCC	1981-2019.	közepesen erős ($R^2 = 0,7208$)	1989., 1994, 1997, 1999, 2002, 2004, 2006, 2010 , 2011, 2017, 2018, 2019
NAFTA	1991-2019.	közepesen erős ($R^2 = 0,6881$)	1994 , 1996, 1997 , 2000, 2006, 2007, 2008 , 2010 , 2011, 2012, 2016

**Kivastagított évek divergenciájának fő kiváltó okai:* globális pénzügyi válság (2008-2009), olajárrobbanások (1973-1974, 1979-1980, EK, SACU), ázsiai pénzügyi válság (1997-1998, ASEAN, MERCOSUR, NAFTA), mexikói pénzügyi válság (1994, NAFTA, MERCOSUR)

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

3.2. H₁ hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése

A módszertani kritikák fenntartása mellett H₁ hipotézis is „**IGAZ**”-nak bizonyult, hiszen az elemzésbe bevont szabadkereskedelmi egyezmények esetében kimutatható, hogy közép-, és rövid távon a regulációs integrációelméletek tételeinek megfelelően a H₀ hipotézis nem feltétlenül érvényesül, találkozhatunk kilengésekkel, divergenciával.

A hosszútávú trenddel ellentétes irányú GDP kilengések valamennyi vizsgált regionális integrációnál megfigyelhető, melyek időpontjai/időszakai több-kevesebb sikerrel összepárosíthatók az irodalomfeldolgozás során ismertetett recessziós folyamatokkal. E krízisek közül talán a 2008-2009 közötti globális pénzügyi válságot érdemes kiemelni, hiszen – módszertan sajátosságoknak megfelelően 1-1 év eltéréssel – divergencia hatása valamennyi vizsgált közösség adatsorán egyértelműen detektálható, de említést érdemel az 1973-1974, és 1979-1980 között zajló két olajárrobbanás is melyek az akkor már létező EK-t, és SACUT érintették, vagy az ázsiai-amerikai közösségeket (ASEAN, MERCOSUR, NAFTA) sújtó-, illetve begyűrűző 1997-es/1998-as ázsiai pénzügyi válságot. Az 1994-es mexikói pénzügyi válság nyomai is jól kimutatható a NAFTA-, és a recesszió hatáskörébe eső országokat – elsősorban Argentínát – magába foglaló MERCOSUR rövidtávú divergencia mutatóival. (1. számú táblázat 4. oszlopa).

3.3. H₂ hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése

Mindent összevetve – feltéve ha elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant a H₂ hipotézis úgyszintén „**IGAZ**”-nak bizonyult, ugyanis az elemzésbe bevont szabadkereskedelmi egyezmények esetében kimutatható, hogy a regionális együttműködések minél magasabb integrációs fejlődési lépcsőfokon állnak, annál inkább mérhető tagállamai gazdasági fejlettségkülönbségük konvergenciája.

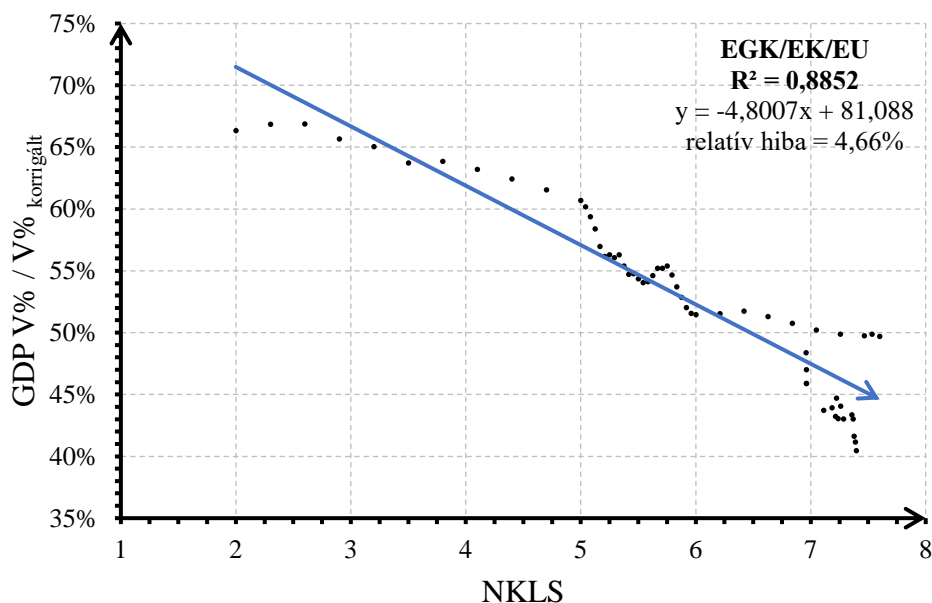
A hipotézis-vizsgálat során az alábbi három különböző módszer alkalmazásával is ugyanerre az eredményre jutottam:

1. Egy adott szabadkereskedelmi egyezmény integrációs fejlődése során a már említett NKLS skála (E₁₀), és a GDP mutatók relatív szóródásuk (továbbiakna: V%) kétváltozós vizsgálatával az EGK/EK/EU, az ASEAN, és a GCC eseteiben (2-4. számú ábra).
2. A kiválasztott hat regionális integráció egymáshoz történő viszonyításukkor, az években kifejezett regionális integráció, és a

konvergencia közötti kapcsolatot leíró determinációs együtthatók rangsora alapján (5. számú ábra).

3. Az EGK/EK/EU, az ASEAN, és a GCC között továbbá az NKLS becsléssel kifejezett regionális integráció, és a konvergencia közötti kapcsolatot leíró determinációs együtthatók rangsora alapján is (6. számú ábra).

Habár mindhárom eljárás alkalmazása kisebb-nagyobb korlátokba ütközik (pl. az 1., és 3. módozattal nem elemezhető valamennyi vizsgálatba bevont integráció), végeredményük egyezősége a tézis megállapítását erősíti.

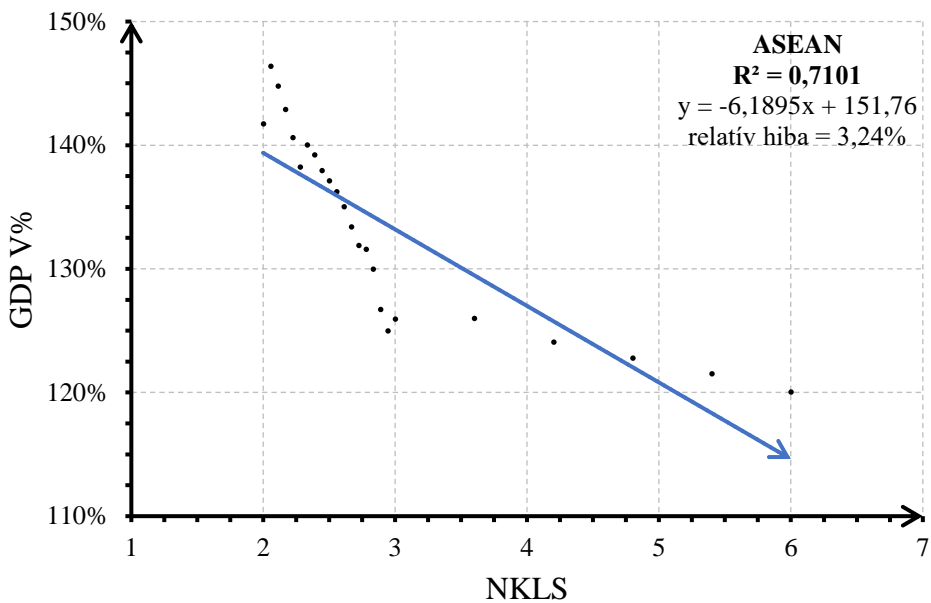

NKLS 0 = diszkrimináció, *NKLS 10* = univerzális szabadkereskedelem

2. számú ábra:

EGK/EK/EK tagállamainak GDP-ben mért konvergenciájuk alakulása
a regionális integráció fejlődésének függvényében
1958-tól 2019-ig

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

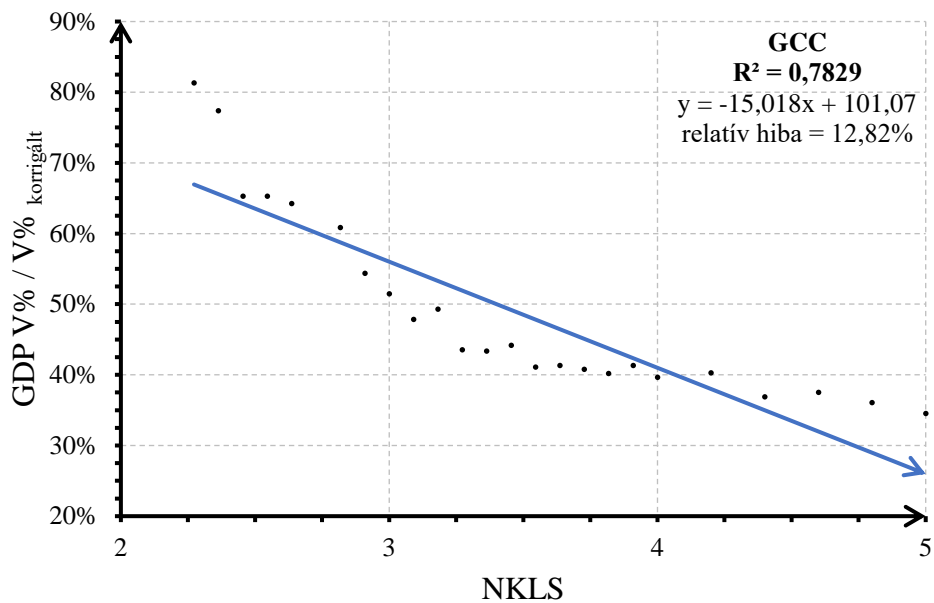

NKLS 0 = diszkrimináció, *NKLS 10* = univerzális szabadkereskedelem

3. számú ábra:

ASEAN tagállamainak GDP-ben mért konvergenciájuk alakulása
a regionális integráció fejlődésének függvényében
1992-től 2015-ig

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

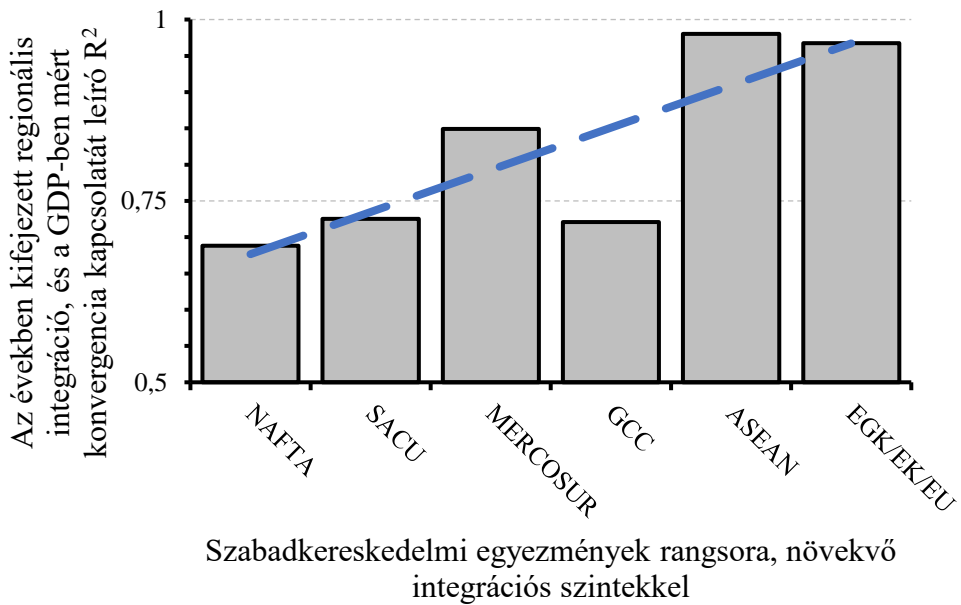

NKLS 0 = diszkrimináció, *NKLS 10* = univerzális szabadkereskedelem

4. számú ábra:

GCC tagállamainak GDP-ben mért konvergenciájuk alakulása
a regionális integráció fejlődésének függvényében
1984-től 2008-ig

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

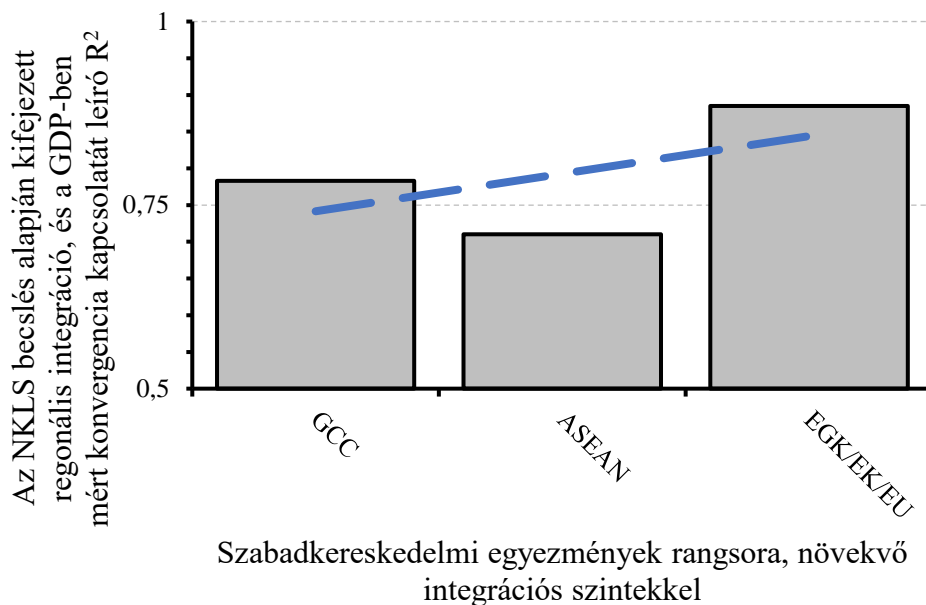
NKLS becsült értéke (jelenleg):

NAFTA = 3⁺ (szabadkereskedelmi terület⁺), SACU = 4⁺ (vámunió⁺),
 MERCOSUR = 5⁻ (közös piac⁻), GCC = 5⁺ (közös piac⁺), ASEAN = 6⁻ (egységes piac⁻),
 EGK/EK/EU = 8⁻ (GMU⁻)

5. számú ábra:

A regionális integráció fejlődési lépcsőfokai,
 és tagállamai gazdasági fejlettségük konvergenciája közötti kapcsolat
 a Föld jelentősebb szabadkereskedelmi egyezményei tükrében

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

NKLS becslést értéke (jelenleg):

GCC = 5⁺ (közös piac⁺), ASEAN = 6⁻ (egységes piac⁻), EGK/EK/EU = 8⁻ (GMU⁻)

6. számú ábra:

A regionális integráció NKLS becslés alapján kifejezett fejlődési lépcsőfokai, és tagállamai gazdasági fejlettségük konvergenciája közötti kapcsolat a GCC, az ASEAN, és az EGK/EK/EU tükrében

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

3.4. H₃ hipotézis-vizsgálat eredményeinek összegzése

A H₃ feltevést – miszerint a gazdasági fejlettség konvergenciájának mérésére a GDP mutatók önálló elemzése korlátozottan alkalmas – az 5.2.E11 fejezetben ismertetésre kerülő ún. komplex gazdasági jóléti mutatóval (továbbiakban: KGJM) vizsgáltam.

Amennyiben elfogadjuk ennek az indexnek az alkalmazhatóságát, az eredmények az EK/EU, a NAFTA, a MERCOSUR, az ASEAN, és a GCC viszonylatában arra engednek következtetni, hogy a konvergencia mérésére a GDP – ha erre nem is tökéletes mutató – éppen olyan jól alkalmazható, mint a KGJM index, ugyanis a regionális integráció – GDP variációs koefficiens, illetve a regionális integráció – KGJM index variációs koefficiens kapcsolatokat leíró R² közötti különbségek nem jelentősek.

Más a helyzet azonban a SACU esetében, mely során a GDP-, és a KGJM alapján számított determinációs együtthatók nem csak értékükben térnek el jelentősen, hanem irányukban is. Míg a GDP konvergenciát-, addig a KGJM index divergenciát mutat a SACU tagállamai között. A H₃ hipotézis állítása ezért véleményem szerint „**HAMIS/IGAZ**”-nak minősíthető a módszertani kritikák fenntartása mellett (2. számú táblázat).

2. számú táblázat:

KGJM*-ben, és GDP-ben mért gazdasági fejlettségi színvonal konvergenciának/divergenciának összehasonlítása a Föld jelentősebb regionális integráció tagállamai-, és a H₃ hipotézis tükrében

Regionális integráció	Vizsgált időszak	R ² KGJM*	R ² GDP	R ² KGJM - GDP	H ₃ hipotézis
EK/EU	1990-2018.	0,9416 konvergencia	0,9603 konvergencia	-0,0187	HAMIS
NAFTA	1991-2016.	0,6455 konvergencia	0,6762 konvergencia	-0,0307	HAMIS
MERCOSUR	1993-2018.	0,8368 konvergencia	0,9147 konvergencia	-0,0779	HAMIS
ASEAN	1995-2018.	0,9718 konvergencia	0,9843 konvergencia	-0,0125	HAMIS
GCC	2001-2018.	0,9317 konvergencia	0,8722 konvergencia	+0,0595	HAMIS
SACU	1990-2015.	0,9198 divergencia	0,4579 konvergencia	-1,3777	IGAZ

*KGJM összetevői:

Mezőgazdasági ágazat GDP-ben történő megoszlása, GNI, GINI index, HDI indexet

Forrás: Maddison [2003], Világbank [2020], ENSZ Fejlesztési Programja [2020] adatai alapján saját számítás

3.5. Primer kutatás eredményeinek összegzése

Amennyiben tehát elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant – arra a következtetésre juthatunk, hogy a regionális integrációkban részt vevő tagállamok közötti gazdasági fejlettségkülönbségek hosszútávon kiegyenlítődnek, konvergálnak (H₀); közép-, és rövidtávon azonban találkozunk ezzel ellentétes kilengésekkel, divergenciával (H₁).

Minél magasabb integrációs szinten áll egy szabadkereskedelmi egyezmény, annál inkább mérhető a hosszútávu konvergencia (H₂), melynek vizsgálatára a GDP mutató ugyan nem tökéletes mérőszám, de – mint ahogyan a későbbiekben látni fogjuk (4. fejezet) – átlagos gazdasági teljesítmény mellett, és nem kiugró mértékű külső tőkéttől való függés esetén gazdasági fejlődést torzító hatása nem jelentős (H₃).

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A JAVASLATOK

A H_0 hipotézis értelmében a regionális integrációkban részt vevő tagállamok közötti gazdasági fejlettségkülönbségek hosszútávon kiegyenlítődnek, azaz a gazdasági fejlettségüket kifejező mutatóik konvergálnak (E_{12}). A primer számítások alapján – amennyiben elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant – megalapozottan feltehetjük, hogy a H_0 hipotézis a liberális integrációelméletek prognózisának megfelelően **IGAZ**nak bizonyul.

J1 A téma további művelése során érdemesnek tartom megfontolni a hosszútávú gazdasági fejlettségkülönbségek regionális integrációk közötti mérését is, melynek eredményeképpen nyomon követhetővé válhatna az, hogy a világgazdaság fejlődése a regionalizmusból a globális integráció felé tendál, vagy éppen ellenkezőleg a szabadkereskedelmi egyezmények elszigetelődése-, vagy a nemzetállamok megerősödése várható.

A H_1 feltevés szerint a H_0 hipotézis során feltételezett hosszútávú trendek (konvergencia) mellett azonban közép-, és rövid távon jelentkezhetnek kilengések (divergencia) is. (E_{13}). A primer számítások alapján – amennyiben elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant – megalapozottan feltehetjük, hogy a H_1 hipotézis a regulációs integrációelméletek tételeinek megfelelően **IGAZ**nak bizonyul. A gazdasági egyenlőtlenségek – vélhetőleg a piaci automatizmusok, illetve a gazdaságpolitikai döntések következtében – csak hosszútávon egyenlítődnek ki.

J2 A téma további művelése során érdemesnek tartom megfontolni a közép-, és rövidtávon jelentkező divergencia anomáliák, és a világgazdasági/regionális recessziók ok-okozati kapcsolatuk pontos feltárását, melynek jelentősége a válságokra való alkalmazkodási képesség javításában keresendő, hiszen ennek korlátozott hatékonysága az EU/GMU egyik fő kritikája.

J3 Megfontolásra tarom érdemesnek továbbá annak vizsgálatát, hogy a közép-, és rövid távon a gazdasági egyenlőtlenségek, tökéletlenségek következtében keletkezett divergencia hosszútávon mennyiben a piaci automatizmusoknak-, és mennyiben a gazdaságpolitikai döntéseknek a következtében egyenlítődik ki. Ennek jelentőségét rövid távon ugyancsak a válságkezelés hatékonyságának növelésében-, hosszú távon a közepes

fejlődési csapda vizsgálatának-, és elkerülésének a motivációjában kell keresnünk.

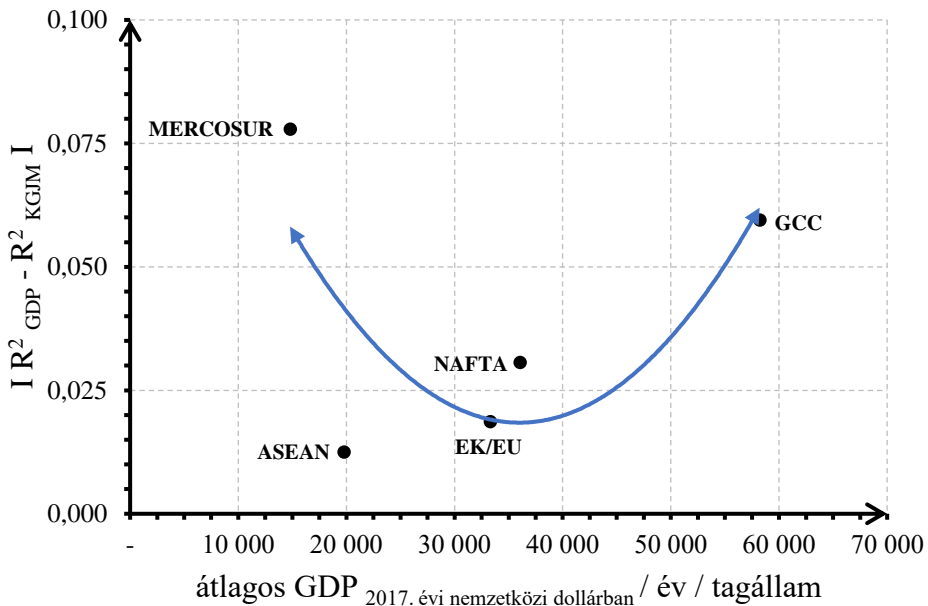
A H_2 hipotézis alapján a regionális együttműködések minél magasabb integrációs fejlődési lépcsőfokon állnak, annál inkább mérhető tagállamai gazdasági fejlettségkülönbségük konvergenciája (E_{14}). A primer számítások alapján – amennyiben elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant – megalapozottan feltehetjük, hogy a H_2 hipotézis **IGAZ**nak bizonyul. Kiemelném továbbá, hogy többféle módszertan alapján – többek között az NKLS becslés segítségével – végzett számítások is ezt a konklúziót támasztják alá.

J4 A téma további művelése során érdemesnek tartom megfontolni az NKLS skála idő múlásával történő felülvizsgálatát, az esetlegesen újonnan létrejövő-, vagy a már meglévő integrációs szintek bevezetése/pontosítása céljából.

J5 Javasolom továbbá az NKLS skála alkalmazása helyett kvantitatív, vagy pontosabb kvalitatív mérőszámok bevezetését, ugyanis e módszer becslésen alapuló „szükségmegoldásként” ajánlható.

A H_3 hipotézis feltételes állítása szerint a gazdasági fejlettség konvergenciájának mérésére a GDP mutatók önálló elemzése korlátozottan alkalmas (E_{14}). A primer számítások alapján – amennyiben elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant – megalapozottan feltehetjük, hogy a H_3 hipotézis részben **HAMIS**nak-, részben **IGAZ**nak bizonyul. Az eredmények első ránézésre meglehetősen ellentmondásosnak tűnhetnek, ugyanis amennyiben a hosszútávú konvergencia vizsgálatot nem a GDP-vel, hanem helyette a KGJM indexel végezzük el – annak ellenére, hogy az az általános nézet alakult ki a GDP-vel szemben, hogy a gazdasági fejlődést torzítva jeleníti meg – az EK/EU, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, és GCC esetében meglepő hasonlóság volt tapasztalható a H_0 , és a H_3 hipotézis vizsgálata során. A relatív jelentősen alacsonyabb átlagos GDP-vel és a Dél-afrikai Köztársaság beruházásaitól jelentősen függő tagállamokkal (BLNS országok) rendelkező SACU esetében viszont nem csak mértékében, hanem irányában is eltért az eredmény, mely alapján számomra az valószínűsíthető az, hogy – habár a konvergencia mérésére nem tökéletes jelzőszám – átlagos gazdasági teljesítmény mellett a GDP mutatónak a gazdasági fejlődést torzító hatása nem jelentős, éppen olyan jól alkalmazható, mint a KGJM index, azonban szélsőséges esetekben, mind az alacsony-, mint a magas gazdaság fejlettségű országok tekintetében dezinformáló hatás jelentékenyvé válhat.

Fontos megjegyezni azt is, hogy e tendencia mérhető a vizsgálatba bevont további öt szabadkereskedelmi egyezmény között is (7. számú ábra).

7. számú ábra:

A GDP mutatóban-, és KGJM indexben mért konvergencia közötti eltérés az EK/EU (1990-2018), a NAFTA (1991-2016), a MERCOSUR (1993-2018), az ASEAN (1995-2018), és a GCC (2001-2018) tükrében

Forrás: Világbank [2020] adatai alapján saját számítás

- J6** A téma további művelése során érdemesnek tartom megfontolni a GDP mutató, és a KGJM index kétváltozós kapcsolatának további vizsgálatát a mérőszámok közötti feltételezett torzító hatás pontos meghatározása céljából, ugyanis jelen számítások alapján csak valószínűsíthető, hogy átlagos gazdasági teljesítmény mellett, és nem kiugró mértékű külső tőkéttől való függés esetén a GDP mutatónak a gazdasági fejlődést dezinformáló hatása nem jelentős, azonban szélsőséges esetekben dezinformáló hatása jelentékennyé válhat.
- J7** A téma további művelése során véleményem szerint építő jellegű volna a KGJM index mutatóinak – elsősorban további potenciális mérőszámok bevonásával, azok főkomponens analízissel-, és szakmai érveléssel

történő kiválogatásukkal, a GDP/NKLS adatok kétváltozós vizsgálatának eredményeinek felhasználásával történő – felülvizsgálata, súlyozása a valós gazdasági fejlettség- (végső soron a nemzeti vagyon-), és a konvergencia lehető legpontosabb mérése-, és a közepes fejlődési csapda eredményes vizsgálatának-, és elkerülésének érdekében.

Ami a disszertáció során kifejtett tézisek gyakorlati alkalmazásait illeti, összességében elmondható, hogy segítségükkel, és a téma tovább művelésével elképzelésem szerint:

- A1** közelebb kerülhetünk a világ(gazdaság) globális-, és regionális integrációs profiljának-, illetve annak változásának megértéséhez, méréséhez, előrejelzéséhez;
- A2** hatékonyabbá tehetnénk a szabadkereskedelmi egyezmények, és a nemzetgazdaságok válságokra való alkalmazkodási képességüket; továbbá
- A3** a közepes jövedelmi csapda vizsgálatának-, és elkerülésének támogatása érdekében is megfontolásra lehet érdemes.

5. ÚJ-, ÉS ÚJSZERŰ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

5.1. Szekunder kutatáson alapuló új-, és újszerű tudományos eredmények

E₁ A globalizáció definíciója alatt gazdasági és más jelenségek, folyamatok földrajzi alapú, önkéntesen létrehozott regionális struktúrával rendelkező globális integrációját értettem – melyet a technikai, elsősorban információtechnológiai fejlődés tesz lehetővé –, illetve az ezekkel kapcsolatos ideológiák összességét.

[új tudományos eredmény]

E₂ Amennyiben a fenti fogalmat elfogadjuk, úgy abból a regionális integráció akként vezethető le, mint a globális integráció olyan meghatározott földrajzi egységre kiterjedő, nemzetállamok között, önkéntes alapon létrejött gazdasági, és más dimenzióval rendelkező struktúrája, melyet a technikai, elsősorban információtechnológiai fejlődés tesz lehetővé.

[új tudományos eredmény]

E₃ A regionális integráció fogalma azonban – többek között – levezethető rendszerszemléletű izoláció-, és az integrációelméletek általános megállapításainak szintézise révén is úgy mint:

- Részben gazdasági, részben más (pl. társadalmi, politikai, kulturális) rendszerek regionális, azaz meghatározott földrajzi egységre kiterjedő integrációja, melynek alanyai elsősorban a nemzetállamok.
- Történelmi alapokon nyugvó gazdasági, társadalmi, politikai, és kulturális jelenség, mely több lépcsőben végbemenő organikus egyesülési folyamat keretén belül demokratikus elvek alapján valósul meg olyan módon, hogy céljai elérése érdekében tagállamai nemzeti szuverenitásuk egy részét önként közösségi szintre helyezik át.

[új tudományos eredmény]

E₄ A szekunder kutatás során feldolgozott integrációelméletek-, illetve azok továbbgondolásuk alapján megállapítható, hogy a különböző megjelenési formájú regionális integráció típusok elsősorban az ún. négy szabadság az áru, a szolgáltatás, a tőke és a munkaerő liberalizáltságában térnek el egymástól. A regionális integrációk alsóbb lépcsőfokain a szabadságok tagállamok közötti áramlásának a megvalósítása az elsődleges gazdaságpolitikai cél. A legelső szinten (preferenciális övezet) a

résztevők egymás közötti vámok csökkentésével, majd azok eltörlésével (szabadkereskedelmi terület), végezetül harmadik országgal szemben egységes vámok alkalmazásával (vámunió) valósítják meg az áruforgalom, majd a további szabadságok – a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő – határok közötti liberalizációját (közös piac). Ezt követően az együttműködés minőségében új fejlődési szakaszba léphet, a már megvalósult szabadságok országhatárok közötti áramlásának további serkentésével, és az abból származó előnyök minél magasabb fokon történő kiaknázásával (egységes piac, gazdasági-, monetáris-, politikai unió).

Álláspontom szerint a közös piac vízvázasztó szerepet tölt be, hiszen a személyek országok közötti szabad mozgásával biztosít lehetőséget arra, hogy az egyén „állampolgárává” váljon az adott regionális együttműködésnek, és közvetítésével megvalósuljon a gazdasági, és az egyéb nem gazdasági (társadalmi, politikai kulturális, stb.) entitások, mint „ötödik szabadság” liberalizációja is.

[újszerű tudományos eredmény]

E5 A fent nevezett ún. ötödik szabadságnak-, valamint tágabb értelemben a globális integrációnak a keretén belül megvalósuló technikai fejlődés – mely egyben a globalizáció meghatározó eleme is – mérséklődő társadalmi, kulturális különbségeket eredményezhet, ami a szomszédos országok potenciális körének bővülésével-, és a szabadkereskedelmi egyezmény optimális területének növekedésével is járhat.

[újszerű tudományos eredmény]

E6 Földünk legmagasabb integrációs lépcsőfokát elért szabadkereskedelmi egyezménye az EU, és azon belül is az euroövezetet létrehozó gazdasági, és monetáris unió (GMU) tagállamai. A GMU célja a négy szabadság liberalizációja mellett a nemzeti gazdasági politikák harmonizálása, és árfolyamstabilitás elérése a közös valuta, az euro bevezetésével. A „lehetetlen szentháromság” elmélet értelmében annak megválaszolása céljából, hogy egy nemzetállam miért is mondana le autonóm monetáris politikájáról, és vetné alá magát egy másik állam jegybanki rendelkezéseinek, a döntéshozóknak három prioritás között kell mérlegelniük:

1. szabad tőkeáramlás biztosítása,
2. árfolyamok rögzítésének a lehetősége,
3. autonóm monetáris politika fenntartása (valutapiaci keresleti-kínálati viszonyoknak megfelelő lebegő árfolyam biztosításával).

A Mudell-Feleming tétel alapján azonban e három cél közül kettő, csak a harmadik rovására érhető el. Benczes [2011:188] ezzel szembe úgy érvel, hogy az EU közös piaca biztosítja tagállamai közötti szabad tőkeozgást; a GMU a valuták árfolyamának visszavonhatatlan rögzítését, majd az egységes valutára történő áttérést. Ez utóbbival a GMU országai lemondtak az autonóm monetáris politikájukról, ugyanakkor létrehoztak egy szupranacionális intézményként működő központi bankot – Európai Központi Bankot – mely az eurozóna belső árfolyam stabilitása felett örökös úgy, hogy maga az euró a többi meghatározó valutával szemben lebeg. Álláspontom szerint ez azonban csak látszólag oldja fel az ún. Mudell-Feleming modellt, hiszen míg az elsőként megvalósult két célkitűzést – szabad tőkeozgást, és a rögzített árfolyamot – *tagállamok szintjén* vizsgáltuk, addig a harmadikat – autonóm monetáris politikát (lebegő árfolyamot) *közösségi viszonylatban*. Ha a „lehetetlen szentháromság”-ot csak a GMU szemszögéből néznénk, úgy mint egy hipotetikus országo, könnyen belátható, hogy az árfolyamok lebegtetése, és rögzítése egyszerre nem valósulhat meg.

[új tudományos eredmény]

- E7** Fontosnak tartom továbbá megjegyezni, hogy a GMU csak részben felel meg a gazdasági, és monetáris unió fogalmi attribútumainak. Az EU/GMU lehetséges fejlődési irányai, és a további pénzügy-, és más szakterületek integrációja felé ható reformtörekvések (pl. „valódi” GMU, fiskális-, bankunió) újabb, ez idáig még nem definiált integrációs lépcsőfokokat eredményezhetnek.

[új tudományos eredmény]

- E8** A regionális integrációk folyamatainak az értelemzését az integrációelméletek adják, melyek arra keresik a választ, hogy milyen törvényszerűségek húzódnak az egybeolvadást eredményező jelenségek mögött. Ezeknek a koncepcióknak azonban közös jellemzőjük az eklekticizmus és az, hogy egyikük sem képes az integráció teljes körű meghatározásra. Értelmezésüket ezért a természettudományokban felvetett modellfüggő realizmus-, és az értékítélet kontextusában javaslom.

A *modellfüggő realizmus* azon az elképzelésen alapul, miszerint az agyunk úgy értelmezi az érzékszerveinkből jövő jelzéseket, hogy azok felhasználásával modellt alkot a világról. Ugyanazt a fizikai és más, a mindennapi világgal kapcsolatos helyzetet – így álláspontom szerint a regionális integrációt is – azonban többféleképpen is modellezhetjük, melyek mindegyike eltérő alapelemeket tartalmazhat, és különböző

fogalmakból indulhat ki. Ha két ilyen elmélet ugyanazokat az eseményeket jelzi előre, akkor egyiket sem tekinthetjük valóságosabbnak a másikkal, és tetszésünk szerint választhatunk közöttük. Nem létezik tehát a valóság világréptől vagy elmélettől független fogalma. Hawking [2011:13-14,54,57-58,70.] A közgazdaságtanban az elméletalkotás annyiban különbözik a természet-, illetve más tudományokban alkalmazottaktól, hogy itt a megalkotott koncepciók mindig tartalmaznak egy normatív, valaki, vagy valakik által jónak, szükségesnek, helyesnek tartott elemet is. Ezt az elemet *értékítéletnek* szokták nevezni, Magas [2007:12.] ami regionális együttműködések során társadalmi, politikai felhatalmazás alapján megkötött nemzetközi szerződések rendelkezéseinek a nemzeti jogrendszerekbe történő ratifikálásán, illetve annak eredményeképpen létrehozott szervezetek közvetlen aktusain keresztül manifesztálódik.

[újszerű tudományos eredmény]

- E9** A modellfüggő realizmus és az értékítélet koncepciójának keretei között értelmezni érdemes integrációelméletek, noha éles határvonalakkal nem különíthetők el egymástól, mégis álláspontom szerint két részre oszthatók aszerint, hogy a regionális együttműködések kívülről történő megfigyelése révén állapítanak meg bizonyos törvényszerűséget (pl. liberális-, vagy regulációs elméletek), vagy a nemzetközi gazdaságtanból ismert tételeket kisebb-nagyobb módosításokkal alkalmazzák kutatásuk módszertanuként (pl. vámunió-elméletek). Míg az előbbiekkal szemben az a kritika fogalmazgató meg, hogy a kifejtett integrációknak csak néhány példája áll rendelkezésünkre, ezért nem vonhatók le tudományos szempontból releváns következtetések, mivel ehhez a variációk nagy számából kellene kiindulni; Puchala [1984:198.] addig az utóbbiakkal szemben az, hogy az integrációs elemzések csak részei más szakterületeknek (pl. a nemzetközi gazdaságtannak), ezért nem indokolt külön tudományágként (integráció gazdaságtanuként, vagy európai tanulmányokként) kezelni. Palánkai [2004:25.] A magam részéről azonban nem tartom szükségesnek az integrációelméletek létjogosultságát megkérdőjelezni, mi több tagadni, annak ellenére sem, hogy a megfigyelésen alapuló elméletek következtetései néhány „esetet” vesznek számításba. Sokoldalú – modellfüggő realizmus, és értékítélet kontextusban értelmezhető – látásmódjuknak köszönhetően ugyanis segítséget nyújthatnak jobban megérteni, és megítélni az integráció mibenlétét. Következtetések tudományos megalapozottsága véleményem szerint is vitatható, ezért talán szerencsésebb lenne ezeket az elméleteket inkább a filozófia, mint az integráció gazdaságtanának-, vagy az európai tanulmányoknak a tárgykörébe sorolni. Más a helyzet

azonban azokkal a nézetekkel melyek egyéb tudományágak kisebb-nagyobb kritikákkal ugyan, de elfogadott tételein, megállapításain – pl. komparatív előnyök tanán, vagy Heckscher-Ohlin modellen – alapulnak. Ezeknek a koncepcióknak a tudományos megalapozottsága véleményem szerint levezethető a felhasznált szakterületek alaptételeinek a helytállóságából, más (részlet) kérdés az, hogy erre az ún. alkalmazott tudományra úgy tekintünk-e, mint önálló diszciplínára, vagy más szakterület részeként.

[új tudományos eredmény]

5.2. Primer számításoknál alkalmazott alternatív mutatószámok képzéséhez kapcsolható új-, és újszerű tudományos eredmények

Palánkai [2011:93,99.] úgy gondolja, hogy a globális és regionális integrációk mérésénél gyakran szembesülhetünk a statisztikai adatok hiányával, megbízhatatlanságával – mellyel én is találkoztam primer számításaim során – illetve a figyelembe vett tényezők (mutatók) kisebb változása is radikális változást eredményezhet a végeredményben. Többek között Csath [2001:189-195., 2021a:www., 2021b:19,41,89-90.] arra is felhívja a figyelmet, hogy ha a gazdaság valódi fejlődésére vagyunk kíváncsiak, akkor nem hagyatkozhatunk csupán egyetlen, a valódi értékeket torzító mutató, a GDP vizsgálatára. E problémák áthidalása céljából egy becslésen alapuló módszert (NKLS), és egy komplex gazdasági jóléti mutatót (KGJM) dolgoztam ki, és használtam fel hipotéziseim vizsgálata során.

E₁₀ Az *NKLS skála* a regionális integráció szintjének megbecslését teszi lehetővé olyan esetekben, amikor megfelelő számú, és megbízhatóságú adatok nem állnak rendelkezésre, vagy kigyűjtésük-, kiszámításuk bármely okból nem lenne célravezető. A becslési eljárás egy 0-tól 10-ig³ terjedő szintekkel ellátott, ún. nemzetközi kereskedelmi liberalizációs skála (NKLS) segítségével – valamennyi rendelkezésre álló adat figyelembevételével – történik (*3. számú táblázat*). E módszertant a H₂ hipotézis vizsgálatakor alkalmaztam.

[új tudományos eredmény]

³ **NKLS 0** = diszkriminatív rendszer, **1** = egyenlő elbánás, **2** = preferenciális kereskedelmi rendszer / preferenciális övezet, **3** = szabadkereskedelmi terület, **4** = vámunió, **5** = közös piac, **6** = egységes piac, **7** = gazdasági unió, **8** = monetáris unió, **9** = politikai unió, **10** = univerzális szabadkereskedelem

E₁₁ A *KGJM index* mutatóit az általam feldolgozott szakirodalmi forrásokban Botos [2013:77.], Csath [2001:189-195.], Kovács [2010:466.], Palánkai [2011:91-100.], és magam által ajánlott, rendelkezésemre álló mérőszámokból főkomponens analízissel – kiegészítve azt egyéb szakmai megfontolásokkal – választottam ki, nevezetesen a:

1. *Mezőgazdasági ágazat GDP-ben történő megoszlását* (%-ban kifejezve);
2. *GNI-t* (egy főre jutó, vásárlóerőparitáson, és 2017. évi nemzetközi dollárban rögzített árfolyamon számítva);
3. *GINI indexet* (%-os formában megadva);
4. *HDI indexet* (együtthetős formában megadva);

majd azok minimum/maximum értékeinek rögzítésével történő aggregálásuk során képeztem a végleges mutatót, melyet a H₃ feltevés bizonyítása kapcsán alkalmaztam.

[újszerű tudományos eredmény]

5.3. Primer kutatáson alapuló új tudományos eredmények

Amennyiben elfogadjuk a vizsgálatba bevont adatokat, és alkalmazott módszertant, a primer kutatás folyamán végzett hipotézis-vizsgálat eredményeképpen, a vizsgált hat legismertebb/legsikeresebb szabadkereskedelmi egyezmény – nevezetesen: EGK/EK/EU, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, GCC, SACU – kapcsán az alábbi téziseket állapíthatjuk meg:

E₁₂ A liberális integrációelméletek prognózisainak megfelelően a regionális integrációkban részt vevő tagállamok közötti gazdasági fejlettségkülönbségek hosszútávon kiegyenlítődnek, azaz a gazdasági fejlettségüket kifejező mutatóik konvergálnak (H₀).

[új tudományos eredmény]

E₁₃ Közép-, és rövid távon a regulációs integrációelméletek tételeinek megfelelően azonban a H₀ hipotézis nem feltétlenül érvényesül, találkozhatunk kilengésekkel, divergenciával (H₁).

[új tudományos eredmény]

E14 A regionális együttműködések minél magasabb integrációs fejlődési lépcsőfokon állnak, annál inkább mérhető tagállamai gazdasági fejlettségkülönbségük konvergenciája (H₂). Ezt a feltevést többféle – pl. az E₁₀ kapcsán ismertetett NKLS becslés – módszertan alapján végzett számítások is alátámasztják.

[új tudományos eredmény]

E15 A gazdasági fejlettség konvergenciájának mérésére a GDP mutatók önálló elemzése korlátozottan alkalmas (H₃). Helyettük a komplex gazdasági jóléti-, vagy a nemzeti vagyonmutatók ajánlhatóak (J₇).

[új tudományos eredmény]

Végezetül fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy disszertációm csak egy – közel sem az egyetlen – nézőpontból közelíti meg a témát, és megállapításai is csak abban az esetben érvényesek, ha elfogadjuk az idézett szakirodalmi források hitelességét, a felhasznált adatok megbízhatóságát, az alkalmazott valamennyi tudományos módszertant, illetve az azok alapján levont következtetéseket. Mindezek mellett véleményem szerint érdemes megfontolni mások – akár a továbbiakban leírtakkal ellentétes – nézeteit is.

6. A SZERZŐNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓI

6.1. Publikáció folyóiratban

6.1.1. Idegen nyelven publikált

SZABÓ Barna: The concept of globalisation In: *Európai Tükör: Az Integrációs Stratégiai Munkacsoport kéthavonta megjelenő folyóirata* 24 (1) pp. 19-42., 24 p. (2021)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

BARCZA Attila, CSAPÓ János, DÁVID Lóránt Dénes, FODOR Gyula, REMENYIK Bulcsú, **SZABÓ Barna:** Overtourism in Budapest: Analysis of spatial process and suggested solutions In: *Regional Statistics* 11 (3) pp. 1-19. , 19 p. (2021)
[értekezés témaköréhez közvetetten kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: Grouping of misconduct types in case of VAT fraud In: *Magyar Rendészet* 19 (1) pp. 101-116., 17 p. (2019)
[értekezés témaköréhez közvetetten kapcsolódó publikáció]

6.1.2. Magyar nyelven publikált

SZABÓ Barna: Liberális- VS. regulációs integrációelméletek, azaz konvergencia, vagy divergencia In: *Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok (MKSV) Befogadásra került, megjelenés előtt álló publikáció.*
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: A karusszel típusú csalások elleni küzdelem fegyvernemei és azok célpontjai In: *Magyar Rendészet* 20 (1) pp. 179-189., 11 p. (2020)
[értekezés témaköréhez közvetetten kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: Nemzetközi bűnügyi együttműködés a regionális integráció fejlődése során In: *Magyar Rendészet* 18 (3) pp. 163-177., 15 p. (2019)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: A XXI. század világgazdasági eseményeinek hatása az Európai Unió integrációs folyamataira és a mezőgazdasági munkamegosztásra In: *Gazdálkodás* 62 (3) pp. 228-244., 17 p. (2018)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: Regionális együttműködések fejlettséget kiegyenlítő hatásai In: *Gazdálkodás* 52 (1) pp. 46-54., 9 p. (2008)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

6.2. Publikáció konferencia kiadványban

6.2.1. Idegen nyelven publikált

KISS József, **SZABÓ Barna:** The effect of the regionalism ont the national economical development of the regional associating countries In: *XLVIII. Georgikon Napok Paper: ArtNo*, 5 p. (2006)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

6.2.2. Magyar nyelven publikált

SZABÓ Barna: A regionális integráció formai kereteinek elmélete és gyakorlata In: *XIII. Ifjúsági Tudományos Fórum Pannon Egyetem Georgikon Paper: ArtNo*, 5 p. (2007)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: A globalizáció hatása az Európai Uniós tagállamok nemzetgazdasági fejlettségkülönbségeire (1958-2000) In: *XII. Ifjúsági Tudományos Fórum Pannon Egyetem Georgikon Paper: ArtNo*, 4 p. (2006)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: A globalizáció hatása az Észak-Amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény (NAFTA) nemzetgazdaságainak fejlettség különbségeire (1994-2000) In: *Klausz, Melinda (szerk.): Tudás és versenyképesség pannon szemmel: Pannon Gazdaságtudományi Konferencia tanulmánykötet I.* Veszprém, Magyarország: Pannon Egyetemi Kiadó pp. 297-301., 5 p. (2006)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: A globalizáció hatása a fogyasztói árak alakulására (az Európai Unió kibővülésének tükrében) In: *Perényi, Á (szerk.): A globalizáció hatása a hazai és nemzetközi társadalmi folyamatokra: A BME Műszaki Menedzsment Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola I. országos konferenciájának előadásai* Budapest, Magyarország: BME GTK pp. 117-124., 8 p. (2004)
[értekezés témaköréhez közvetetten kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna, TÉGLA Zsolt: A hidrokultúrás uborkatermesztés gazdasági jellemzői In: *VIII. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok* Gyöngyös, Magyarország pp. 137-137., 1 p. (2002)
[értekezés témaköréhez közvetetten kapcsolódó publikáció]

6.3. Tudományos könyvrészlet

SZABÓ Barna: A technikai-, és az információtechnológia fejlődés globális integrációban betöltött szerepe, és az állami szerepvállalással való közvetett kapcsolata In: *Csaba, Zágon; Szabó, Andrea (szerk.): Közös kihívások – egykor és most* Budapest, Magyarország: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat pp. 229-242., 14 p. (2020)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

SZABÓ Barna: A regionális integrációk fejlődési lépcsőfokai az Európai Unió tükrében In: *Zsámbokiné Ficskovszky, Ágnes (szerk.): Biztonság, szolgáltatás, fejlesztés, avagy új irányok a bevételi hatóságok működésében* Budapest, Magyarország: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat pp. 242-257., 16 p. (2019)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

6.4. Egyéb közlemény (absztrakt)

SZABÓ Barna: A globalizáció hatása a makrogazdasági mutatók alakulására In: *Gazdálkodás* 49 (14) számú külön kiadás pp. 13-13., 1 p. (2005)
[értekezés témaköréhez közvetlenül kapcsolódó publikáció]

JELLEN KIADVÁNYBAN HIVATKOZOTT IRODALOM

1. **BENCZES István** (2011): A regionális moentáris integráció néhány elméleti kérdése. In.: Palánkai Tibor et al.: *A globális és regionális integráció gazdaságtana*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 174-200. p.
2. **BOTOS Katalin** (2013): Fizetési mérleg: a gazdaságpolitika mostohagyereke. In: *Közép-európai közlemények*, 2013 (1-2), 77-88. p.
3. **CLEVELAND, Harlan** (1965). The Evolution of Rising Responsibility. In: *International Organization*, 19 (3), 828-834. p.
4. **CSATH Magdolna** (2001): Kiút a globalizációs zsákutcából. Budapest: Kairosz Kiadó. 275 p.
5. **CSATH Magdolna** (2008): Globalizációs Végjáték. Budapest: Kairosz Kiadó. 292 p.
6. **CSATH Magdolna** (2001): Kiút a globalizációs zsákutcából. Budapest: Kairosz Kiadó. 275 p.
7. **CSATH Magdolna** (2021a): What Is Missing from the EU Sustainable Development Report 2020?
<https://www.aspen.review/article/2021/missing-eu-sustainable-development-report-2020/> Keresőprogram: Google. Kulcsszavak: What Is Missing from the EU Sustainable Development Report. Lekérdezés időpontja: 2021.08.09.
8. **CSATH Magdolna** (2021b): Fejlődési csapdaveszély a pandémia után. Budapest: Kairosz Kiadó. 150 p.
9. **HAWKING, Stephen** (2011): A nagy terv. Budapest: Akkord Kiadó. 228 p.
10. **HITIRIS, Theo** (1995): Az Európai Unió gazdaságtana. Budapest: Műszaki Könyvkiadó. 343 p.
11. **INOTAI András** (1989): A működő tőke a világgazdaságban. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Kossuth Könyvkiadó. 332 p.
12. **KOVÁCS Gábor** (2010): A mezőgazdasági szektor nemzetgazdasági jelentősége. In: *Gazdálkodás Agrárökonómiai Tudományos Folyóirat*, 54 (5), 466-478. p.
13. **MAGAS István** (2007): Globalizáció és nemzeti piacok. Liberális felfogások. Budapest: Napvilág Kiadó. 248 p.
14. **PALÁNKAI Tibor** (2004): Az európai integráció gazdaságtana. Budapest: Aula Kiadó. 502 p.
15. **PALÁNKAI Tibor et al.** (2011): A globális és regionális integráció gazdaságtana. Budapest: Akadémiai Kiadó. 386 p.

16. **PUCHALA, Donald J.** (1972): Of Blind Men, Elephants and European Integration. In: *Journal of Common Market Studies*, 10 (3) 267-286. p.
17. **SIMAI Mihály** (1994): The future of global governance. Washington D.C.: United States Institute of Peace press. 402 p.

Adatbázisok:

1. **MADDISON, Angus** (2003): The World Economy: Historical Statistics. Paris: OECD 274.p.
2. **ENSZ Fejlesztési Programja** (2020): Human Development Reports. <http://hdr.undp.org/en/data> Keresőprogram: Google. Kulcsszavak: HDI index. Lekérdezés időpontja: 2020.10.06.
3. **Világbank** (2020): Data Bank – World Development Indicators. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#> Keresőprogram: Google. Kulcsszavak: Data Bank – World Development Indicators. Lekérdezés időpontja: 2020.10.06.